

Становлення і розвиток жіночої боротьби в програмі Олімпійських Ігор

Шандригось В.І.¹, Яременко В.В.², Первачук Р.В.³

*Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира
Гнатюка¹*

*Комунальний позашкільний навчальний заклад Київської обласної ради
«Київська обласна комплексна дитячо-юнацька спортивна школа», м. Ірпінь²
Львівський державний університет фізичної культури³*

Анотація. В статті проаналізовано становлення і розвиток жіночої боротьби в програмі Олімпійських Ігор. Виявлено тенденції розвитку даного виду спорту та високу зацікавленість суспільства щодо цього явища.

Ключові слова: жіночий спорт, вільна боротьба, Олімпійські Ігри.

Вступ. Активна діяльність феміністських організацій, що виступають за абсолютну рівність чоловіків і жінок у всіх сферах суспільного життя, в тому числі і в спорті, призвела до того, що в програмі Олімпійських Ігор включені змагання спортсменок з видів спорту, які раніше вважалися абсолютно чоловічими (Неробеев, & Тараканов, 2012; Шандригось, Первачук, 2017). До цих видів спорту відноситься і вільна боротьба, яку всесвітня федерація спортивної боротьби (на той час – ФІЛА) виділила в окрему дисципліну, назвавши змагання серед спортсменок жіночою боротьбою. У 80-ті–90-ті роки минулого століття стали проводитися світові та континентальні чемпіонати з жіночої боротьби, а в 1997 році було прийнято рішення МОК про її включення у вигляді показових виступів на Іграх XXVII Олімпіади (2000). Після цього жіноча вільна боротьба увійшла до програми Ігор Олімпіад з 2004 року в якості відносно самостійної дисципліни.

Мета дослідження. Проаналізувати становлення і розвиток жіночої боротьби в програмі Олімпійських Ігор.

Результати дослідження та їх обговорення. Слід зазначити, що ставлення до жіночої боротьби з боку багатьох фахівців і навіть керівників ФІЛА було, найчастіше, поблажливим і навіть зневажливим. Більшість провідних тренерів самі були борцями високої кваліфікації і в силу сформованих гендерних переваг не могли зрозуміти причини мотивації жінок до такого споконвічно чоловічого виду спорту, як боротьба (Тараканов, Апойко, & Неробеев, 2013).

Ще більш негативно ставляться до жіночої боротьби деякі вчені (Платонов, Булатова, & Косьміна, 2012), котрі віднесли її до таких видів спорту, які «абсолютно неприйнятні в світлі природних і усталених уявлень про

відмінності між чоловіками і жінками».

Фахівці медичного профілю вважають, що заняття силовими видами спорту досить часто завдають шкоди репродуктивній системі жінок (Шахлина, 2001).

Зазначимо також, що багато зарубіжних фахівців досить негативно оцінюють занадто повільний, на їх думку, розвиток жіночих дисциплін в програмі Олімпійських Ігор (Mascagni Stivachtis, K. (2000). Більше того, саме з-за кордону прийшла ідея, що зараз втілена в дійсність, про те, що оптимально збалансована програма Олімпійських Ігор повинна включати в себе абсолютно рівну кількість змагань чоловіків і жінок. Разом з тим, можна цілком впевнено вважати, що глобальна фемінізація спорту та олімпійського руху значно збільшує можливості жінок до самовдосконалення і самореалізації, а фахівцям слід враховувати це, і створювати високоефективні програми підготовки для досягнення високих спортивних результатів з мінімальним ризиком для здоров'я спортсменок.

Одним з актуальних напрямків дослідження особливостей жіночої вільної боротьби є визначення перспектив її розвитку і збереження олімпійського статусу. Аналіз результатів змагань свідчить про те, що жінки-борці брали участь у трьох Олімпіадах в чотирьох вагових категоріях, і, починаючи з Ігор 2016 року – в шести вагових категоріях, розігравши у сукупності 18 комплектів нагород (Шандригось, Первачук, 2017). Безумовними лідерами цих змагань є спортсменки Японії, котрі завоювали загалом 16 медалей (11-3-2). Досягнення жінок-борчинь інших країн значно скромніші: по 2 нагороди кожного гатунку у спортсменок Китаю і Канади; на четвертому місці спортсменки Росії, котрі мають у своєму активі 7 медалей (1-4-2); жінки-борчині США – 5 медалей; (1-1-3); борчині України виграли 1 золоту і 1 бронзову медалі. Помітних успіхів добилися також спортсменки Болгарії (0-2-1), Азербайджану (0-2-3) і Казахстану (0-1-4). По 2 бронзових медалі у жінок-борчинь Колумбії, Польщі, Франції та Швеції, 1 срібна медаль у борчинь Білорусі, по 1 бронзовій медалі – у спортсменок Індії, Іспанії, Монголії і Тунісу. Таким чином, в число призерів Олімпійських Ігор входили жінки-борчині 18 країн Європи, Азії, Північної і Південної Америки, Африки. Особливо вражають досягнення жінок-борців Японії. По всій імовірності, такі видатні успіхи японських спортсменок у вільній боротьбі пояснюються національними традиціями, а також етнічними та етно-психологічними особливостями жінок цієї країни, які сприяють створенню оптимальної структури майстерності атлеток з можливістю її адекватної реалізації в умовах екстремальної змагальної діяльності.

Пріоритет за кількістю медалей належить спортсменкам азіатського континенту, хоча успіхи жінок-борців Європи та Америки також досить істотні, а рівень конкуренції і географія призерів збільшуються з кожною Олімпіадою.

Все це підкреслює високі перспективи розвитку жіночої вільної боротьби як повноправного учасника олімпійського руху.

Одним із подальших пріоритетних напрямів вирішення проблеми наукового обґрунтування та вдосконалення системи підготовки спортсменок у вільній боротьбі є аналіз їх змагальної діяльності. Актуальність цієї проблеми особливо очевидна, оскільки після Олімпіади-2012 принципово змінено правила змагань і регламент поєдинків у спортивній боротьбі. По-перше, зменшено число періодів кожної сутички (з 3 до 2) при збільшенні їх тривалості (з 2 до 3 хвилин). По-друге, повернуто загальне підсумовування балів за проведені технічні дії протягом усієї сутички, а не кожного періоду окремо. По-третє, істотно змінена система оцінки технічних дій і активності борців.

Названі зміни, так як і багато інших, менш значних, спрямовані на підвищення видовищності і популярності спортивної боротьби, в тому числі і жіночої. У зв'язку з цим дуже важливо встановити ступінь впливу запроваджених змін правил на характер змагальної діяльності борців.

Висновки. Таким чином, зміни правил змагань зі спортивної боротьби, введені ФІЛА (UWW) після Олімпіади-2012, значно вплинули на зміст і структуру поєдинків жінок-борчинь, істотно підвищивши результативність технічних дій, помітно збільшивши тривалість сутичок і принципово змінивши співвідношення якості перемог. Все це в цілому значно ускладнило змагальну діяльність спортсменок і вимагає серйозного перегляду провідних аспектів техніко-тактичної підготовки відповідно до змінених умов цієї діяльності в сучасній жіночій вільній боротьбі.

Також значне збільшення кількості учасниць і нагород Олімпіад у жіночій частині програми змагань зі спортивної боротьби вимагає значного посилення уваги до жінок-борчинь та підвищення ефективності наукових досліджень, спрямованих на системне вивчення жіночої боротьби.

Список літератури:

- Неробеев, Н. Ю., & Тараканов, Б. И. (2012). *Теоретические и практические аспекты спортивной подготовки женщин в вольной борьбе с учетом полового диморфизма*. СПб.
- Тараканов, Б. И., Апойко, Р. Н., & Неробеев, Н. Ю. (2013). «Женская вольная борьба как полноправный участник международного олимпийского движения». *Ученые записки университета им. П.Ф. Лесгафта, № 9 (103)*, 170-174.
- Платонов, В. Н., Булатова, М. М., & Косьмина Е.С. (2012). «Феминизм и программа Олимпийских игр». *Культура физическая и здоровье, № 3 (39)*, 12-19.
- Шандригось, В. І., & Первачук, Р. В. (2017). «Особливості і перспективи розвитку жіночої боротьби в контексті олімпійського руху». *Молодь та олімпійський рух: Збірник тез доповідей X Міжнародної наукової конференції, НУФВСУ*, 55-56.
- Шахлина, Л. Г. (2001). *Медико-биологические основы спортивной тренировки женщин*. Наукова думка, Киев.
- Mascagni Stivachtis, K. (2000). «Women's Participation in the Olympic Movement». *Olympic Review, XXVI-31*, 29-32.

Відомості про авторів:

Шандригось Віктор Іванович -

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри теорії і методики олімпійського та професійного спорту, майстер спорту України з вільної боротьби

shandrygos.v@gmail.com

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Яременко Володимир Васильович -

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, інструктор-методист, майстер спорту України з вільної боротьби

уагууkk79@gmail.com

Комунальний позашкільний навчальний заклад Київської обласної ради «Київська обласна комплексна дитячо-юнацька спортивна школа», м. Ірпінь, Київської області

Первачук Ростислав Вікторович -

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, викладач кафедри атлетичних видів спорту, майстер спорту України з вільної боротьби

r.pervachuk@gmail.com

Львівський державний університет фізичної культури

Надійшла до редакції 10.01.2018 р.